

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2024/6 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2026/1

Karar Tarihi : 15/1/2026

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Adalet ve Demokrasi Partisi

DAVANIN KONUSU: Adalet ve Demokrasi Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Adalet ve Demokrasi Partisinin ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebini içeren 16/12/2024 tarihli ve 2024/51047475-1003 sayılı yazısının ilgili kısmı şöyledir:

“2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası’nın 14/7. maddesi uyarınca Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası’nın 121. maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme halleri düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Yasası’nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca ‘İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması’ kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 5.5.2022 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

Bu itibarla davalı parti hakkında kendiliğinden dağılma hali ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona ermesi şartları oluşmuştur.

...

Davalı Adalet ve Demokrasi Partisinin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası’nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. Maddesi ile Dernekler Yasası’nın 36. maddesi yollanmasıyla Türk Medeni Yasası’nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca, ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin karar verilmesi iddia ve talep olunur.”

II. PARTİNİN SAVUNMASI

Adalet ve Demokrasi Partisinin 16/5/2025 tarihli ve 2025-3 sayılı savunmasında 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nda yer alan “Büyük kongre parti

tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz.” hükmüne istinaden Parti Tüzüğü’nün 21. maddesinin “Büyük kongreyi olağan toplama yetkisi genel idare kuruluna aittir. Genel idare kurulu iki yıldan az, üç yıldan fazla olmamak kaydıyla büyük kongreyi toplamak zorundadır.” şeklinde düzenlendiği ve buna göre de 1. Olağan Kongre’nin 5/4/2025 tarihinde yapıldığı, 2820 sayılı Kanun’un 14. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca parti kurucularının ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları hükmünü sonradan öğrenmiş buldukları ve 1. Olağan Kongre’nin ileri bir tarihte yapılmasında hiçbir kasti davranış ve keyfi bir ihmalin söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı, Raportör Oğuz ÇAKAR tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Partinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. 2820 sayılı Kanun’un 8. maddesinde belirtilen bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle siyasi partilerin tüzel kişilik kazanacakları, 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları belirtilmiştir.

4. Adalet ve Demokrasi Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 5/5/2022 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun’un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Partinin Kanun’un 14. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

5. Anılan Kanun’un 121. maddesinin birinci fıkrasında “Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanunu’nun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.” denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde ise ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması durumu, derneğin kendiliğinden sona erme nedenlerinden biri olarak sayılmıştır.

6. 2820 sayılı Kanun’un 13. maddesinde “Siyasi partilerin merkez organları büyük kongre, genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.”, anılan Kanun’un 16. maddesinde “Siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısı 15’den az olamaz.”, Kanun’un 17. maddesinde “Siyasi partinin merkez disiplin kurulu, bu Kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun üye sayısı yediden az olamaz.” hükümleri yer almaktadır.

7. Anayasa Mahkemesinin 6/11/2025 tarihli toplantısında, Adalet ve Demokrasi Partisinin 16/5/2025 tarihli savunmasında 5/4/2025 tarihinde Parti Büyük Kongresi'nin yapıldığının ifade edildiği görülerek kongrenin parti siciline işlenip işlenmediğinin ve işlenmediyse bunun gerekçelerinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından sorulmasına karar verilmiştir.

8. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 26/12/2025 tarihli ve 51047475/2025-2035 sayılı cevabi yazısında; Parti tarafından 5/4/2025 tarihinde yapıldığı bildirilen kongrede, Genel İdare Kurulu asıl üyeliğine seçildiği bildirilen altı kişi ve yedek üyeliğine seçildiği bildirilen bir kişi ile Yüksek Disiplin Kurulu asıl üyeliğine seçildiği bildirilen bir kişiye ait nüfus kayıt örneği, yerleşim yeri belgesi ve adli sicil kaydı evrakının ve Divan Tutanağı'nda değiştiği bildirilen tüzüğün son hâlinin onaylı bir suretinin gönderilmediğinin tespit edildiği, bunun üzerine 10/9/2025 tarihinde Partiden bu eksikliklerin giderilmesinin istendiği ancak eksik evrakların gönderilmediği anlaşıldığından bahsi geçen kongrenin parti siciline işlenmediği ifade edilmiştir.

9. Bu durumda zorunlu organlarına seçilen üyelerinin nüfus kayıt örneği, yerleşim yeri belgesi ve adli sicil kaydı evrakını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermeyen Adalet ve Demokrasi Partisinin ilk büyük kongresini bugüne kadar kanun hükümlerine uygun olarak yapmadığı anlaşılmaktadır. Partinin tüzel kişilik kazandığı tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini yapıp zorunlu organlarını oluşturmaması kanunun emredici hükümlerine aykırılık taşımakta ve Partinin kendiliğinden sona erme hâllerinden birini oluşturmaktadır.

10. Açıklanan nedenlerle 5/5/2022 tarihinde tüzel kişilik kazanan ve ilk büyük kongresini Kanun'a uygun olarak süresinde yapmayan Partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/11, (D. İŞ) K.2021/3, 14/01/2021, §§ 2-10; E.2024/4 (D. İŞ), K.2025/2, 7/5/2025, §§ 2-9).

11. Öte yandan Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında "*Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer.*" denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

IV. HÜKÜM

A. Adalet ve Demokrasi Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine Kadir ÖZKAYA, Yıldız SEFERİNOĞLU ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine OYBİRLİĞİYLE,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine OYBİRLİĞİYLE,

15/1/2026 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FIDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY

1- Mahkememiz çoğunluğu; Adalet ve Demokrasi Partisinin kuruluşunu takiben iki yıl içinde ilk büyük kongresini yapmadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı gerekçesiyle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesi delaletiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi uyarınca hukuki varlığının kendiliğinden sona erdiğinin tespitine karar vermiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle, somut olayda "kendiliğinden dağılma" koşullarının oluşmadığı ve davanın reddi gerektiği kanaatiyle çoğunluk görüşüne iştirak etmiyoruz.

2- Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak tanımlanmıştır. Bu anayasal statü; siyasi partilerin varlığına yönelik müdahalelerin ancak demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve "ölçülülük" ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilmesini zorunlu kılar. Örgütlenme özgürlüğü bağlamında bir siyasi partinin tüzel kişiliğine son verilmesi, başvurulabilecek en son ve en ağır çaredir.

3- Davalı partinin zorunlu organlarını oluşturduğu konusunda bir ihtilaf bulunmamasına rağmen, sadece bazı kurul üyelerinin şahsi evraklarının Başsavcılığa gönderilmemiş olmasının 'kongrenin yapılmadığı' sonucuna bağlanması, şeklin esasa üstün tutulması anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım, ulaşılan ağır sonuç (tüzel kişiliğin sona ermesi) ile tespit edilen noksanlık arasında açık bir orantısızlık doğurmakta ve ölçülülük ilkesini ihlal etmektedir. Bakılmakta olan davada, kongrenin yapıldığına ve zorunlu organların oluşturulduğuna dair bir tartışma bulunmamaktadır. Bazı üyelerin nüfus kayıt örneği, ikametgâh ve adli sicil belgelerinin gönderilmemiş olması, kongrenin yapılmadığı anlamına gelmez. Bir kongrenin yok sayılmasının yaratacağı hukuki sonuçlar göz önüne alındığında, Başsavcılığın tespit ettiği bu tür küçük eksiklikleri kongrenin geçersiz sayılması için gerekçe göstermek, orantısız bir sonuç doğuracaktır.

4- Anayasa Mahkemesi'nin süresinde kongresini yapmayan partilere karşı açılan davalardaki yerleşik içtihadı; karar tarihine kadar kongrenin yapılmış olması halinde, bu kongrenin esas alınarak davanın reddi yolundadır. Nitekim Mahkememizin yakın tarihli kararları da (Örn: As Parti, 7.5.2025, E:2024/4 (Değ. İş), K:2025/2) bu yöndedir.

5- Somut olayda da, davalı partinin 1. Olağan Büyük Kongresi'ni 5/4/2025 tarihinde Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın gözetim ve denetiminde gerçekleştirdiği, zorunlu organlarını oluşturduğu anlaşılmaktadır. Kongrenin yasal sürenin bitiminden sonra yapılmış olması, tek başına partinin "dağılma iradesini" ortaya koyan bir durum olarak değerlendirilemez. Aksine, kongrenin icrası partinin siyasal faaliyetlerini sürdürme kararlılığını açıkça ortaya koyan güçlü bir fiili durumdur.

6- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, söz konusu kongrenin bazı evrak eksiklikleri (nüfus kayıt örneği, adli sicil kaydı, yerleşim yeri belgesi vb.) nedeniyle parti siciline işlenmediğini belirtmiştir. Kongrenin sicile kayıt işlemi, kongrenin gerçekleşmesi bakımından kurucu bir unsur değildir. Sicile işlenmeme sebebi olarak gösterilen noksanlıklar, "esaslı" unsurlardan ziyade her zaman giderilebilecek nitelikteki "şekli" eksikliklerdir.

7- Öte yandan, Başsavcılığın 26.12.2025 tarihli yazısında; tüzük değişikliğinin onaylı halinin, nüfus kayıt örneğinin, ikametgâh ve adli sicil belgelerinin gönderilmemesini, sicile

kaydedilmemeye gerekçe olarak sunduğu görülmektedir. Söz konusu belgelerin Cumhuriyet Başsavcılığı sisteminden de görüntülenmesi mümkündür. Ayrıca, iddianame kapsamı dışındaki teknik noksanlıkların mtalaas aşamasında genişletilerek hükme esas alınması, savunma hakkının kısıtlanması ve adil yargılanma hakkının ihlali niteliğindedir.

8- Açıklanan nedenlerle; davalı siyasi partinin karar tarihinden önce kongresini yaptığı, zorunlu organlarını oluşturduğu, Başsavcılıka ileri sürülen noksanlıkların "kendiliğinden dağılma" karinesini oluşturacak ağırlıkta olmadığı ve usuli açıdan iddianame sınırlarının aşıldığı anlaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

ye
Yıldız SEFERİNOğLU

ye
Selahaddin MENTEş